

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри внутрішньої медицини № 3 Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця Свінцицького Анатолія Станіславовича на дисертаційну роботу Гончарова Костянтина Анатолійовича “Особливості діагностики і лікування негоспітальної пневмонії вірусно-бактеріальної етіології нетяжкого перебігу у військовослужбовців Збройних сил України”, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.27 — пульмонологія

Актуальність обраної теми

Однією з найбільш важливих проблем медичної служби Збройних сил в теперішній час залишається негоспітальна пневмонія (НП). Це пов'язано, в першу чергу, зі значною її розповсюдженістю серед військовослужбовців, особливістю строкової служби, досить високою частотою ускладнень і несприятливих результатів лікування, а також суттєвими економічними збитками, які несуть Збройні сили від даного захворювання.

На сьогоднішній день НП займає провідне місце в структурі захворюваності військовослужбовців України і нерідко під час несення строкової служби (1-1,5 роки) ця недуга може виникати декілька разів. При цьому в окремих військових частинах, зокрема навчальних центрах, де поповнення військових колективів відбувається за рахунок молодих людей із різних регіонів країни, а також в зв'язку з особливостями їх перебування і несення служби, розповсюдженість НП сягає 70-250 ‰. Провідною причиною такого високого показника захворюваності НП є виникнення спалахів гострих респіраторних вірусних захворювань, які вражають значну частину «закритого» колективу і нерідко призводять до ускладненого перебігу недуги. НП, що одночасно виникає у великої кількості військовослужбовців, у більшості випадків має вірусно-бактеріальну етіологію, що потребує проведення як бактеріологічних, так і вірусологічних методів діагностики. Однак останні у Збройних силах України практично не використовуються. Крім того, у національних рекомендаціях по веденню

пацієнтів із НП і рекомендаціях, розроблених військовими фахівцями, відсутні відомості про включення в комплексну терапію цього контингенту хворих противірусних засобів. Слід відмітити і недостатню висвітленість питання економічних витрат на лікування, пов'язаних з доцільністю та об'ємом антимікробної хіміотерапії.

Саме вирішенню цих питань й присвячена дисертаційна робота К.А. Гончарова, тема якої є актуальною, а проведені дослідження важливі з теоретичної та практичної точок зору.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами

Матеріали дисертації є фрагментом планової науково-дослідної роботи Державної установи «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України»: «Вивчити роль вірусних збудників у виникненні негоспітальної пневмонії для оптимізації діагностики та лікування цього захворювання» (шифр теми: А.08.01, № держреєстрації: 0108U000215).

Наукова новизна і практична цінність отриманих результатів

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що автором за допомогою розробленого високоінформативного алгоритму етіологічної діагностики НП у військовослужбовців Збройних сил України (ЗСУ) отримано нові дані про поширеність вірусних та бактеріальних збудників, серед яких превалюють віруси грипу А, парагрипу, риновірус, аденовірус, *S. pneumoniae*, *S. aureus* та *H. influenzae*.

Встановлена доцільність проведення вірусологічної діагностики у хворих на НП III клінічної групи з використанням «швидких» тестів, мультиплексної полімеразної ланцюгової реакції в реальному часі в період сезонного підйому захворюваності на гострі респіраторні вірусні інфекції.

Доведено, що у військовослужбовців ЗСУ, хворих на НП III клінічної групи з ідентифікованим вірусним етіопатогеном доцільно емпіричну антибактеріальну терапію поєднувати з противірусним і імуномодулюючим препаратом тилороном.

При виборі антимікробної терапії хворим на вірусно-бактеріальну НП III клінічної групи з фармакоекономічної точки зору перевагу слід надавати ступінчастій терапії левофлоксацином у комбінації з противірусним і імуномодулюючим препаратом тилороном.

Теоретичне значення результатів дослідження

Автором на чолі з керівником отримані нові дані щодо спектру вірусних і бактеріальних збудників НП у хворих III клінічної групи, розроблено та апробовано новий алгоритм діагностики вірусних збудників у хворих на НП III клінічної групи, що призвело до підвищення відсотка верифікації етіопатогенів та скорочення терміну їх верифікації. Проведене порівняльне вивчення розробленого алгоритму і традиційного культурального методу та доведено їх однаково високу інформативність.

Практичне значення отриманих результатів

Отримано достовірні дані щодо ефективності застосування розробленого алгоритму діагностики вірусних збудників у військовослужбовців ЗСУ, хворих на НП III клінічної групи, що дозволяє мінімізувати термін призначення адекватної протимікробної терапії.

Запропоновано новий спосіб лікування хворих на НП вірусної етіології нетяжкого перебігу із емпіричним застосуванням антибактеріальних засобів та противірусного і імуномодулюючого препарату тилорону.

У ході роботи проведена оцінка ефективності запропонованого способу лікування, що дозволило достовірно скоротити термін інтоксикаційного синдрому, зменшити тривалість госпіталізації та підвищити частоту одужання цих хворих.

У ході проведення фармакоекономічного аналізу доведена доцільність призначення хворим на вірусно-бактеріальну НП III клінічної групи ступінчастої терапії левофлоксацином у поєднанні з противірусним і імуномодулюючим препаратом тилороном, що достовірно зменшує загальну вартість лікування.

Результати дисертації впроваджені у практику роботи відділення технологій лікування неспецифічних захворювань легень Державної установи «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України»; відділення пульмонології Головного військово-медичного клінічного центру «ГВКГ»; відділення пульмонології Київської обласної клінічної лікарні.

Ступінь обґрунтованості та достовірність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення та висновки дисертації базуються на достатній кількості матеріалу: обстежено 224 військовослужбовців ЗСУ, хворих на НП III клінічної групи. Лабораторні та інструментальні методи дослідження, що були застосовані у дослідженні, виконані на високому технологічному рівні. Обрані методики відповідали поставленим задачам і викликам сучасної медичної науки.

Статистична обробка матеріалу виконана за допомогою адекватних ліцензованих статистичних програмних продуктів. Вона дала можливість підтвердити достовірність отриманих даних. Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації логічно витікають із результатів дослідження та їх узагальнення і обговорення.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових праць (6 – у фахових виданнях) і 2 тез в матеріалах науково-практичних конференцій, а

також методичного посібника «Негоспітальна та госпітальна (нозокоміальна) пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антибактеріальна терапія» (Київ, 2012 р.) і інформаційного листа «Спосіб лікування хворих на негоспітальну пневмонію вірусної етіології нетяжкого перебігу» (Київ, 2010 р.). Дані праці повністю розкривають основний зміст дисертації та автореферату.

Структура та зміст дисертації

Дисертаційна робота написана українською мовою на 140 сторінках друкованого тексту, містить 17 таблиць та 3 рисунка, які сприяють кращому висвітленню результатів дослідження. Перелік використаних літературних джерел нараховує 275 найменувань, серед яких латиницею – 141.

У вступі висвітлена актуальність теми дисертації, обґрунтована доцільність проведення цього наукового дослідження, визначені його мета, завдання, наукова новизна і практичне значення.

У розділі 1 викладено огляд літератури на основі аналізу 275 джерел. У ньому наведені основні питання щодо розповсюдженості НП як серед всього населення, так і військовослужбовців Збройних сил. Представлені провідні причини виникнення НП, механізм розвитку захворювання та загальноприйняті схеми терапії цього контингенту хворих. Проведено аналіз літературних джерел стосовно основних аспектів фармакоеконіміки НП. Автор добре обізнаний із літературними даними стосовно проблеми, яка вивчається, викладає їх зрозуміло та критично.

В розділі 2 ретельно описані всі методи досліджень, статистичної обробки результатів, викладена загальна характеристика пацієнтів. Дисертант використав сучасні методи дослідження: загальноклінічні, функціональні, біохімічні, мікробіологічні, вірусологічні та статистичні. Вибрані дисертантом методики дослідження адекватні поставленим завданням, що дозволили отримати достовірні та обґрунтовані результати.

В розділах з третього по п'ятий наведені результати власних досліджень автора.

У третьому розділі приведені дані вірусологічного дослідження військовослужбовців ЗСУ, хворих на НП III клінічної групи. Встановлена однакова висока інформативність та чутливість методів експрес-діагностики (імуноферментного, імунохроматографічного та мультіплексної полімеразної ланцюгової реакції в реальному часі) в порівнянні з класичним вірусологічним методом виділення вірусів в культурі клітин. Все це дозволило автору розробити оригінальний алгоритм етіологічної діагностики НП у військовослужбовців ЗСУ, який дав можливість підвищити частоту верифікації етіопатогену і скоротити термін його ідентифікації. За допомогою алгоритму була вивчена поширеність та спектр вірусних і бактеріальних збудників у хворих на НП III клінічної групи.

В четвертому розділі дисертаційної роботи показано динаміку перебігу НП за клінічними, лабораторними та рентгенологічними даними. Досліджена ефективність нового способу лікування хворих на НП вірусно-бактеріальної етіології нетяжкого перебігу із застосуванням антибактеріальних засобів та противірусного і імуномодуючого препарату тилорону.

Доведено, що застосування тилорону на тлі стандартної антибактеріальної терапії сприяло достовірному збільшенню, на 17,8 %, частоти одужання та скороченню терміну перебування в стаціонарі в середньому на 5,3 доби.

Крім того, наведена оцінка безпеки та переносимості антимікробної хіміотерапії.

П'ятий розділ - "Фармакоеконічний аналіз антимікробної терапії хворих на вірусно-бактеріальну негоспітальну пневмонію III клінічної групи" – присвячений вивченню фармакоеконічних аспектів антибактеріальної та противірусної терапії військовослужбовців ЗСУ, хворих на НП. Проведено ретельний аналіз витрат на лікування із застосуванням методу «мінімізація вартості», оскільки ефективність лікування таких пацієнтів кожної групи

була співставною. Таким чином, був обґрунтований висновок про фармакоекономічну доцільність призначення військовослужбовцям ЗСУ, хворим на НП вірусно-бактеріальної етіології III клінічної групи, ступінчастої антибактеріальної терапії левофлораксацином у поєднанні з противірусним і імуномодулюючим препаратом тилороном, оскільки це призвело до зменшення витрат за рахунок скорочення терміну госпіталізації.

Завершує роботу розділ «Аналіз та обговорення результатів дослідження», що містить викладення результатів власних досліджень в порівнянні із даними літератури та дає повне уявлення як про обсяг роботи, так і про отримані результати. Далі наведено висновки та практичні рекомендації, які в повній мірі відповідають поставленій меті, задачам дослідження і є логічним завершенням проведеної роботи. До них принципових зауважень немає.

Автореферат написаний у відповідності із змістом дисертаційної роботи і відображає її суть. У ньому викладені основні положення і висновки дисертації.

Роботу подано до офіційного захисту вперше.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту і оформлення

Суттєвих зауважень до рецензованої дисертації Гончарова К.А. немає. Однак слід відмітити наступне:

1. У роботі відмічаються граматичні та стилістичні помилки, деякі «русизми» при формулюванні речень.
2. Можливо було б скоротити перший розділ роботи за рахунок добре відомих даних.
3. Бажано було б більш ґрунтовно висвітлити показання та протипоказання для застосування тилорону.

Проте ці зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи.

В процесі знайомства із дисертацією виникли і деякі питання, з приводу яких хотілось би знати думку автора:

1. Чому при наявності вірусів у змивах з носової порожнини та ротоглотки ви підозрюєте вірусну етіологію НП?
2. На який день від початку лікування ви призначали тилорон?

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Гончарова Костянтина Анатолійовича на тему: «Особливості діагностики і лікування негоспітальної пневмонії вірусно-бактеріальної етіології нетяжкого перебігу у військовослужбовців Збройних сил України», що виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора Дзюблика О. Я., є завершеною науково-дослідною роботою, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання в галузі пульмонології – підвищення якості етіологічної діагностики та лікування негоспітальної пневмонії у військовослужбовців Збройних сил України, хворих на негоспітальну пневмонію III клінічної групи, шляхом оптимізації верифікації вірусних і бактеріальних збудників та використання в комплексній терапії противірусного і імуномодуючого засобу тилорону. Висновки та практичні рекомендації логічно випливають з отриманих результатів, науково-обґрунтовані і чітко сформульовані. Достовірність даних підтверджена коректною статистичною обробкою. Основні положення дисертаційної роботи добре апробовані та в повній мірі опубліковані в науковій пресі.

Дисертація Гончарова К.А. відповідає спеціальності 14.01.27 – пульмонологія і профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.552.01.

За актуальністю теми, об'ємом і методичним рівнем досліджень, науковою новизною отриманих результатів, практичній значимості, дисертаційна робота цілком відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

№567 від 24.07.2013 р., а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри внутрішньої медицини № 3

Національного медичного університету

ім. О.О. Богомольця,

доктор медичних наук, професор

13.11.2015 р.

Свінціцький А. С.

